

Kultuuriministeeriumi teadus- ja arendustegevuse programmi „Eesti kultuuri teadus- ja arendusprogramm 2023-2026“ taotluste hindamise juhend

1. Reguleerimisala

- 1.1. Käesoleva hindamisjuhendiga kehtestatakse kultuuriministri 11. septembri 2023. a määruse nr 10 „Kultuuriministeeriumi teadus- ja arendustegevuse programmist „Eesti kultuuri teadus- ja arendusprogramm 2023-2026“ toetuse taotlemise ja kasutamise tingimused ja kord“ (edaspidi *programm*) alusel esitatavate taotluste hindamise kriteeriumid ning hindamise ja paremusjärjestuse moodustamise põhimõtted.
- 1.2. Käesolevas juhendis reguleerimata küsimustes on Sihtasutusel Eesti Teadusagentuur (edaspidi *teadusagentuur*) õigus langetada kaalutletud otsuseid, kaasates vajadusel eksperte.

2. Taotluse tehniline kontroll

- 2.1. Taotluse tehnilise kontrolli viib läbi teadusagentuur.
- 2.2. Tehnilise kontrolli käigus hinnatakse taotluse, taotleja, partnerite ja täitjate vastavust nõuetele.
- 2.3. Tehnilise kontrolli käigus ei hinnata taotlust sisuliselt.
- 2.4. Kui taotluses esinevad vormilised ebatäpsused, mida on võimalik ilma taotlust sisuliselt muutmata kõrvaldada, määrab teadusagentuur taotlejale selleks kuni viie tööpäeva pikkuse tähtaja.
- 2.5. Teadusagentuur lükkab taotluse seda läbi vaatamata tagasi, kui:
 - 2.5.1. taotlus, taotleja, partner, vastutav või põhitäitja ei vasta nõuetele ja mittevastavust ei ole võimalik punktis 2.4 nimetatud korras kõrvaldada;
 - 2.5.2. taotleja ei kõrvaldanud mittevastavust teadusagentuuri määratud tähtjaks või
 - 2.5.3. taotleja tegi taotluses muudatusi, mis ei olnud suunatud teadusagentuuri nimetatud vormilise ebatäpsuse kõrvaldamisele.

3. Taotluste hindamine

- 3.1. Toetuse taotluste hindamine toimub Eesti Teadusinfosüsteemis (edaspidi *ETIS*).
- 3.2. Kõiki taotlusi hinnatakse samade hindamiskriteeriumide alusel ning tuginedes samadele menetlusreeglitele, tagades kõikide taotluste võrdse kohtlemise.
- 3.3. Taotluste hinnangute koostamisel ja lõpliku paremusjärjestuse moodustamisel arvestatakse kogu asjakohast teavet ja võrreldakse taotlusi pingerea kontekstis.
- 3.4. Taotluste hindamise protseduur on järgmine:
 - 3.4.1. Menetlus hindamiskomisjonis
 - 3.4.1.1. Hindamiskomisjoni moodustab teadusagentuur.
 - 3.4.1.2. Hindamiskomisjoni koosseisu kuuluvad programmi nõukoja liikmed ning teised valdkondlikud eksperdid.
 - 3.4.1.3. Hindamiskomisjon hindab kriteeriume 1 „Teaduslik põhjendatus“, 2 „Projekti teostatavus“ ja 3 „Projekti prioriteetsus ja panus valdkonna arengusse“.
 - 3.4.1.4. Iga taotlust hindab vähemalt kaks hindamiskomisjoni kuuluvat eksperti, kellest üks on

vastutav ekspert. Hindamiskomisjonil on õigus küsida taotlusele lisaretsensioon hindamiskomisjoni väliselt eksperdilt, kui hindamiskomisjonis puudub taotluse hindamiseks vajalik ekspertiis. Vastutav ekspert koostab hinnangutele tuginedes igale taotlusele esialgse koondhinnangu.

3.4.1.5. Hindamiskomisjon kinnitab hindamiskomisjoni koosolekul igale taotlusele esialgse koondhinnangu (lõpphinnang), mis edastatakse taotlejale.

3.4.2. Taotlejal ja vastutaval täitjal on õigus esitada kirjalikult ühisarvamus ja vastuväited hindamiskomisjoni hinnangute kohta teadusagentuuri määratud tähtjaks (ärakuulamine).

3.4.3. Ärakuulamise käigus ei hinnata üle ekspertide teaduslikku hinnangut. Kui ärakuulamisel tuvastatakse menetlusreeglite rikkumine või faktiviga, mis mõjutab taotluse võimalust rahuldatud saada, siis suunatakse taotlus vajadusel uuesti hindamiskomisjoni.

3.4.4. Ärakuulamise tulemuste põhjal kinnitab hindamiskomisjon igale taotlusele lõpphinnangu.

4. Hindamiskriteeriumid ja hindamiskaala

4.1. Hindamiskriteeriumid

Taotluste hindamisel tuleb lähtuda järgmistest hindamiskriteeriumidest ning hindeid tuleb põhjendada. Põhjenduses tuleb juhinduda alakriteeriumidest. Igas hindamiskriteeriumis antud hinnangus võib ära märkida ka teised tähelepanekud.

Hindamiskriteerium	Alakriteeriumid	Hindeskaala
1. Teaduslik põhjendus (30%)	<p>1. kriteeriumis hinnatakse projekti teaduslikku põhjendatust, projektiidee originaalsust ja olulisust ning eesmärkide selgust, juhindudes järgmistest küsimustest:</p> <p>1.1 Kui hästi ja selgelt on taotlus teaduslikult põhjendatud?</p> <p>1.2 Kui täpselt on selles määratletud uurimisküsimused ja/või (v.a. põhjendatud erandjuhtudel) hüpoteesid ning projekti eesmärgid?</p> <p>1.3 Mil määral on projektiidee uurimisvaldkonna kontekstis originaalne ja oluline?</p>	1 kuni 5
2. Projekti teostatavus (30%)	<p>2. kriteeriumis hinnatakse uurimisprojekti teostatavust, selle tööplaani ja eelarve põhjendatust, riskianalüüsi ja riskide maandamise meetmeid, kasutatavaid meetodeid ja ressursse ning projekti täitjate teaduslikku pädevust juhindudes järgmistest küsimustest:</p> <p>2.1. Kui konkreetselt ja asjakohaselt on selgitatud uurimisprojekti teostatavust ning põhjendatud vajaminevaid ressursse?</p> <p>2.2. Kui sobivad ja asjakohased on kavandatud uurimismeetodid?</p> <p>2.3. Kui asjakohane on uurimisküsimustele vastamiseks valitud erialane lähenemine (ühe eriala keskne, erialadevaheline või -ülene, mitme eriala koostöö jmt)?</p> <p>2.4. Kui hästi on teadvustatud võimalikke teaduslikke, metodoloogilisi ja muid projekti elluviimisega seotud probleeme ning kirjeldatud riskide maandamise meetmeid ja varuplaani?</p>	1 kuni 5

	<p>2.5. Kui sobiv on kavandatud projekti edukaks elluviimiseks täitjate pädevus ning meeskonna pädevus tervikuna?</p> <p>2.6. Kui asjakohane, kui hästi on põhjendatud partneri(te) valik ning kui sobiv on koostöö plaan?</p> <p>2.7. Kui asjakohane ja kuivõrd hästi põhjendatud on projekti tegevuskava ja eelarve?</p>	
<p>3. Projekti prioriteetsus ja panus valdkonna arengusse (40%)</p>	<p>3. kriteeriumis hinnatakse taotlusvooru eesmärkidest lähtuvalt projekti prioriteetsust, projekti eeldatavat teaduslikku ja teadusvälist olulisust asjakohastes valdkondades ning potentsiaalset mõju valdkondlikule teadus- ja arendustegevusele Eestis.</p> <p>3.1 Mil määral täidab projekt programmi eesmärke ja alaeesmärke ning mil määral vastab projekt taotlusvoorus sätestatud prioriteetidele?</p> <p>3.2 Mil määral panustab projekt eesti kultuuri alasesse teadus- ja arendustegevusse?</p> <p>3.3 Mil määral panustab projekt Eesti teadusesse, kultuuri ja ühiskonda laiemalt?</p> <p>3.4 Kui hästi on projekt põhjendatud uurimisvaldkonna arengu vajaduste sisukohalt?</p> <p>3.5 Mil määral panustab projekt asutustevahelise koostöö arendamisse (kui asjakohane), järelkasvu tagamisse ja teadmussiirdesse?</p> <p>3.6 Kui hästi on läbi mõeldud projekti tulemuste siseriiklik ja rahvusvaheline tutvustamine ja levitamine?</p>	1 kuni 5

4.2. Hindamisskaalad ja hinnete punktisumma kujunemine

4.2.1. Hindeid antakse astmega 0,5.

4.2.2. Kriteeriumide hindamisel kasutatakse üheksaastmelist eristavat hindamisskaalat:

- Suurepärase (5);
- Väga hea-suurepärase (4,5);
- Väga hea (4);
- Hea-väga hea (3,5);
- Hea (3);
- Rahuldav-hea (2,5);
- Rahuldav (2);
- Mitterahuldav-rahuldav (1,5);
- Mitterahuldav (1).

4.3. Hinnete tõlgendus:

- Mitterahuldav (1) – taotluses on hindamiskriteeriumide mitmeid aspekte käsitletud ebapiisavalt ja/või selles on arvukalt nõrkusi.

- Rahuldav (2) – taotluses on hindamiskriteeriumide enamik aspekte käsitletud väga üldiselt ning selles esineb märkimisväärseid nõrkusi. Taotluse parandamiseks oleks vaja olulisi muudatusi ja täpsustusi.
- Hea (3) – taotluses on hindamiskriteeriumide enamik olulisi aspekte käsitletud hästi, ent esineb mitmeid puudusi. Mitmed olulised aspektid vajanuks põhjalikumalt ja selgemat käsitlemist. Korralik, ent mitmete küsitavustega uurimisprojekt.
- Väga hea (4) – taotluses on hindamiskriteeriumide enamik olulisi aspekte käsitletud väga hästi ning võib esineda vaid üksikuid puudusi või küsitavusi. Soovitavad oleksid vähesed muudatused. Taotlus on rahvusvahelises võrdluses konkurentsivõimeline.
- Suurepärase (5) – taotlus on silmapaistvalt hästi koostatud ning vastab hindamiskriteeriumide kõikidele alakriteeriumidele parimal võimalikul moel. Taotlus on rahvusvahelises võrdluses konkurentsivõimeline. Erakordselt tugev taotlus kõigis selle aspektides. Suurepärase hinne on erakordne ning vajab sellisena eraldi põhjendamist.

5. Paremusrangjärjestuse moodustamise alused

- 5.1. Hindamiskomisjon kinnitab lõpphinnangute alusel taotluste paremusjärjestused.
- 5.2. Paremusrangjärjestused moodustatakse iga toetuse suuruse kohta eraldi.
- 5.3. Punktide kogusumma saamiseks summeeritakse hindamiskriteeriumi koefitsiendiga korrutatud hindamiskriteeriumide hinded. 1. ja 2. hindamiskriteeriumi hinne korrutatakse koefitsiendiga 0,3 ning 3. hindamiskriteeriumi hinne koefitsiendiga 0,4. Punktide kogusumma võib olla kuni 5 punkti, punktid ümardatakse ühe komakohani.
- 5.4. Paremusrangjärjestusse seatakse taotlused, mille 1., 2. ja 3. hindamiskriteeriumi hinne on enne koefitsiendiga korrutamist vähemalt 3,5.
- 5.5. Taotluseid, mis jäävad 1., 2. või 3. hindamiskriteeriumis enne koefitsiendiga korrutamist alla 3,5 punkti, lõplikku paremusjärjestusse ei seata ja need jäetakse rahuldamata.
- 5.6. Võrdse punktide kogusummaga taotlused seatakse paremusjärjestusse, kasutades järgmisi kriteeriume:
 - 5.6.1. taotlused seatakse paremusjärjestusse vastavalt hindamiskriteeriumide hinnetele, lähtudes järgmisest hindamiskriteeriumide järjekorrast: 3, 1, 2;
 - 5.6.2. taotlused, mis jäävad võrdsele positsioonile pärast 5.6.1. kirjeldatud tegevust, seatakse paremusjärjestusse eelistades taotlusi, mis täidavad teadmussiirde eesmärgi;
 - 5.6.3. taotlused, mis jäävad võrdsele positsioonile pärast punktis 5.6.2. kirjeldatud tegevust, seatakse paremusjärjestusse eelistades taotlusi, mille valdkonnaga seotud taotlusi on paremusjärjestuses eespool olevate taotluste hulgas vähem;
 - 5.6.4. taotlused, mis jäävad võrdsele positsioonile pärast punktis 5.6.3 kirjeldatud tegevust, seatakse paremusjärjestusse, eelistades taotlusi, milles taotluses nimetatud vastutav täitja on paremusjärjestuses eespool olevate taotluste vastutavate täitjate seas vähem esindatud soo esindaja;
 - 5.6.5. kui taotlused jäävad võrdsele positsioonile pärast punktis 5.6.4. kirjeldatud tegevust, seatakse need paremusjärjestusse loomise teel teadusagentuuri kehtestatud korras.

6. Taotluste rahuldamine

- 6.1. Programmi nõukoda teeb teadusagentuuri juhatusele ettepaneku:
 - 6.1.1. rahuldada taotlus ja eraldada toetus;
 - 6.1.2. rahuldada taotlus kõrvaltingimuste täitmisel;

- 6.1.3.mitte rahuldada taotlust.
- 6.2. Ettepanekud tehakse iga antava toetuse fikseeritud suuruse pingerea lõikes eraldi.
- 6.3. Programmi nõukoda teeb taotluste rahuldamise ettepaneku, arvestades taotlusvooruks eraldatud rahalisi vahendeid. Iga toetuse suuruse lõikes rahastatakse vähemalt üks lõplikku paremusjärjestusse seatud taotlus.
- 6.4. Taotluse rahuldamise otsuse võib teha haldusmenetluse seaduse § 53 tähenduses kõrvaltingimusega, kui on tõenäoline, et lõpliku otsuse tegemiseks vajalik eeldus saabub või täidetakse hiljemalt kõrvaltingimuses märgitud tähtaja jooksul ja kõrvaltingimuse seadmine on mõistlik. Kõrvaltingimuse nõuetekohasel saabumisel või täitmisel lisatakse sellekohane teave taotluse rahuldamise otsuse juurde.
- 6.5. Rahastamisetpaneku tegemisel lähtub programmi nõukoda taotluse asukohast paremusjärjestuses, ühtegi taotlust vahele jätmata.
- 6.6. Programmi nõukoda võtab otsused vastu konsensuslikult. Kui konsensust ei saavutata, võetakse otsus vastu hääletamisel osalenute lihthäälteenamusega. Programmi nõukoja koosolekul vastu võetud otsused protokollitakse.

7. Teaduseetika ja andmehalduse hindamine

- 7.1. Paralleelselt hindamisega hindamiskomisjonis annab teaduseetika- ja andmehalduse eksperdikomisjoni kuuluv ekspert eelhindangu vajaduse kohta suunata taotlus hindamiseks teaduseetika ja andmehalduse eksperdikomisjoni.
- 7.1.1. Ekspert teeb taotlusele täiendava hindamise märke, kui selles esinevad eksperdi hinnangul tavapärasest suuremad teaduseetika või andmehalduse riskid, olulised puudused või muud teaduseetika ja või andmehaldusega seotud küsitavused.
- 7.1.2. Ekspert jätab taotlusele täiendavad hindamise märke tegemata, kui tema hinnangul ei esine taotluses teaduseetika ja või andmehaldusega seotud olulisi puudusi ega küsitavusi ning riskid on madalad ja ammendavalt käsitletud.
- 7.2. Kui ekspert jätab eelhindangu käigus taotlusele märke tegemata, saab teaduseetika ja andmehalduse kriteerium automaatselt indeks "sobiv" ja seda ei põhjendata täiendavalt. Kui ekspert teeb taotlusele täiendava hindamise märke, põhjendab ta seda kirjalikult, võttes aluseks 8. punktis kirjeldatud teaduseetika ja andmehalduse hindamiskriteeriumid.
- 7.3. Rahastamisetpaneku saanud taotlused, millele on eelhindamise käigus tehtud täiendava hindamise mäрге, suunatakse teaduseetika ja andmehalduse eksperdikomisjoni.
- 7.4. Teaduseetika ja andmehalduse eksperdikomisjon annab hinnangu taotluses kajastatud teaduseetika aspektidele, sh uurimisprojekti elluviimisega kaasnevatele võimalikele teaduseetika riskidele ning teadusandmete haldamisele.
- 7.5. Experdikomisjon võib oma hinnangus anda soovitusi või seada tingimusi teaduseetika ja/või andmete haldamisega seotud tegevuste paremaks korraldamiseks.
- 7.6. Tingimuste seadmisel on toetuse saaja kohustatud tingimused teadusagentuuri seatud tähtjaks täitma.

8. Teaduseetika ja andmehalduse hindamiskriteeriumid

- 8.1. Taotluste hindamisel tuleb lähtuda järgmistest hindamiskriteeriumidest ning hindeid tuleb põhjendada. Põhjenduses tuleb juhinduda alakriteeriumidest. Igas hindamiskriteeriumis antud hinnangus võib ära märkida ka teised tähelepanekud.

Hindamiskriteerium	Alakriteeriumid	Hindeskaala
Teaduseetika, sh uurimisprojekti elluviimisega kaasnevad võimalikud eetilised riskid <i>Seda kriteeriumi hindab ainult teaduseetika ja andmehalduse komisjon</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kas taotluses on piisavalt, hoolikalt ja asjakohaselt hinnatud ja kirjeldatud seda, kas projektis tõstatuvad teaduseetika küsimused (nt inimeste osalusega seotud küsimused; soolise, vanuselise, kultuurilise jmt mitmekesisuse küsimused; poliitilised, usulised, ühiskondlikud, ajaloolised ja teised tundlikud teemad; loodusliku mitmekesisuse säilitamine, keskkonnaalne sekkumine jne)? 2. Kas taotluses on kirjeldatud tegevuskava, millest juhendatakse teaduseetika juriidiliste nõuete tagamisel (nt eetikakomitee koostööst, konkreetseid uuringuprotokollid jne) ja selgitatud, kuidas neid nõudeid projekti jooksul täidetakse? 3. Kas taotluses on piisavalt, hoolikalt ja asjakohaselt käsitletud võimalikke teaduseetikaga seotud riske, mis võivad projekti jooksul tekkida (nt tõendid ja autorsuse küsimused, andmete ja intellektuaalomandi omandiõigus jne)? 	Sobiv (1), sobiv tingimusega (2)
Teadusandmete haldamine <i>Seda kriteeriumi hindab ainult teaduseetika ja andmehalduse komisjon</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kas taotluses on piisavalt, hoolikalt ja asjakohaselt kirjeldatud teadusandmete haldamisega seotud küsimusi, sh andmete kogumist, dokumenteerimist, säilitamist ja varundamist, avaandmete reegleid, repositooriumi valikut jne? 2. Kas taotluses on kirjeldatud tegevuskava, millest juhendatakse andmehalduse juriidiliste nõuete tagamisel (nt tundlike andmete kogumine, haldamine, säilitamine ja hävitamine; valdkonnaspetsiifilised andmekaitse nõuded jne) ja selgitatud, kuidas neid nõudeid projekti jooksul täidetakse? 	Sobiv (1), sobiv tingimusega (2)

8.2. Mitteeristavate hinnete tõlgendus :

- Sobiv – puudusi ei esine; esineb mõningaid puudusi või küsitavusi; teaduseetika ja/või andmete haldamisega seotud projekti tegevuste paremaks korraldamiseks võib komisjon anda soovitusi või teha ettepanekuid.
- Sobiv tingimusega – esineb olulisi puudusi teaduseetika ja/või -andmete haldamisega, tagamaks projekti elluviimise kooskõla teaduseetika ja/või andmete haldamise nõuetega, teeb komisjon programmi nõukojale ettepaneku seada tingimused, mida projekti juht ja asutus on kohustatud täitma.